

Numărul 45. Oradea-mare 7/19 novembre 1899. Anul XXXV.

Apare duminică. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2, de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Jucătorii de cărți.*

Piesă în 4 acte, de Haralamb G. Lecca.

Actul I — Scena XI.

FILIP (inginer), ELENA (soția lui) și LILA (fica lor.)

FILIP (întră repede, prin dreapta, ștergându-și fruntea cu batista.) Ați mâncat?

LILA. Nu tată, acum vream... (Elena nu pierde nici un gest al lui.)

FILIP (urcă, se oprește, coboară uitându-se la ceasornic, ca un om muncit de-o grijă și apoi întreabă, mașinal:) Nu m'a căutat nimeni?

LILA. Nimeni.

FILIP (în mijlocul scenei, fixează privirea în pământ, la doi metri și stă nemișcat. Ridică apoi capul, caută pe Lila și-i ține:) Lilo?... Am ceva de vorbit cu mamă-ta.

(Pe când el trece în extrema stângă, Lila, încet, ca și cum ar căuta să ghicească ce se petrece, urcă întei de-a-ndreptele; pe urmă, se îndreaptă spre dreapta și ese. În urma ei:)

ELENA (aruncă o privire în „entrée“ și, după ce-a coborât, ține lui Filip:) Ai pierdut?... (Tăcere.) Mult?

FILIP (ca strins de gât.) Tot!...

ELENA (tresărind.) Cum tot?

FILIP. Din banii, cu care-am plecat, nu mai am nimic și sunt și dator.

(Pauză de suferință. Amândouă se gândesc.)

ELENA. Cât ești dator?

FILIP. 16 mii.

ELENA. Cui?

FILIP. Lui Torini.

ELENA. Și ce-ai pierdut eri, tot el a câștigat.

FILIP. În mare parte.

ELENA (cu necaz.) Bine-nțeleș!... Sunt sigură că rochia, cu care a venit ați Clara la vizită, eră plătită din banii noștrii. Și mai avea nerușinarea să me-n-trebe dacă bărbatu'-seu a pierdut!... (cu scârbă.) Păh! ce desgust! (Venid lângă el.) Ce e de făcut?... (Filip tace abătut.) Să ieși mâne dimineață bonurile, care ne-au mai rămas, să le schimbăm și să plăteșci. (Filip îi aruncă o privire sfioasă.) Alt mijloc nu e. Mai bine răbdăm de foame.

FILIP. Ce vorbești tu?... (Se uită lung la ea.) Nu pricepi?

ELENA (ingrozită.) Ai luat și bonurile?... (Filip pune ochii în pământ, trece și cade pe canapeaua din dreapta.) Vai de noi!... Doue sute de mii lei, în trei săptămâni!... (Filip dă din umeri ca idiot.) Ce ne facem?... De unde să plătim?... Dacă-i veduți că te urmăreșce nenorocul, trebuia să te stăpâneșci. Tu, care nu faci nici un pas, fără să te gândeșci la urmări, să te lași așa... în voia unei patimi... Vrei să rămânem pe drumuri? (Filip începe să plângă.) Căci știi bine că, ori cât reu mi-ai face, nici odată nu m'aș depărtă de tine... Din potrivă...

FILIP (în plâns.) Ce nenorocire!

ELENA (mângându-l ca pe un copil.) Ce-a fost, a fost! Cu părere de reu, nu-ș plăteșce nimeni datoriile. Nici să nu plângem. Prea ne e scurtă vremea; prea ne string toate de pretutindenii. Să trecem întei prăpastia... (suspina.) și-om plânge pe urmă, amândoi!... (Pauză.) Ascultă-me: ce mai avem?... Mai avem ceva, sau nu ne mai rămâne decât o poartă: a rușinei? Fiind că îți mărturisesc, dragul meu, că atât de repede s'au năpustit necazurile asupra noastră, — încât uneori nu mai știi ce fac, nici ce sunt... (înceând-o plânsul) nici pentru ce mai sunt... (stăpânindu-se.) Spune! Ce mai avem!

FILIP. Zestrea Lilei.

ELENA (cu o bucurie, pe care nu și-a putut-o înfrână.) În sfârșit! Ea a scăpat!

* Am informat publicul nostru cetitor despre succesul piesei „Jucătorii de cărți“ a colaboratorului nostru dl Haralamb G. Lecca, jucată de curând pe scena Teatrului Național din București; acum presintăm cu plăcere un fragment din acea lucrare.
Red.

FILIP (rănit sufletește.) Eleno!... E-ntăia vorbă crudă, cu care me lovești, în atâția ani de viață împreună. Nicî nebun de-aș fi, nu mi-aș nenoroci copilul.

ELENA (căindu-se.) Trece peste ce-am ținut. Uită. De multe ori, omul, fără voia lui, e reu. — E tot ce-avem?

FILIP. Tot, — afară de... aceea ce câștig muncind... și de averea ta, bine-nțeleș.

ELENA. S'o țel. (Filip tresare.) Nu e mare lucru, dar ne scapă. Cu din jumătate să plătești datoriile și să ne mai rămăie și-n casă; cealaltă jumătate, s'o schimbî în hărți sigure. Tot ce pot face, fac. La rëndul teü, hotărește pentru viitor, ce crești. Găndește-te numai la copii. (Resemnata.) Cu mine, fă ce vrei!...

FILIP (recunoscător.) Eleno!... Cât te-am făcut să suferi și cu ce mărinimie-mî plătești!

ELENA (stănd lângă el.) Nu e mărinimie; e dragoste.

FILIP. A fost blestem, să-ți legi viața cu a unui om, orbit de patima jocului. Iartă-me!... Voința și durerea fac une-ori minuni. Me voi silî să fiu vrednic de sacrificiul teü, să merit iubirea nemărginită ce-mî păstrezi.

ELENA. Aș vré să me sacrific cu desevêrsire; căci nu e mai adăncă fericire, când adori pe cineva, decât să dai, să dai într'una, tot, tot ce ai: și viață, și cuget, și corp, și suflet, și să fii gata a-nfruntă ori-ce, pentru a da încă, până la ultima clipă. Într'atât te iubesc, c'am ajuns să doresc a suferi pentru tine. Așteptările, grijile, chinurile, durerea care me sgudue când te știu departe de mine, imî dau ca un fior neînțeleș de fericire. Iubesc în tine, aceea ce numai eu am descoperit: un Filip care nu e al tuturor, — ci numai al meu; care nu se poate schimbă; asupra căruia nu au putere anii; pe care nu s'ar pute să nu-l iubesc, — căci ochii mei, afară de copii, nu mai vëd pe nimeni, decât pe el. (Ridicându-se.) Dar nu știu de ce-ncerc să-ți spun toate astea. Sînt lucruri, căroră cuvântul nu le poate da viață. (Filip pune coatele pe genunchi, își ascunde capul în palme și tace.) Lasă gândurile. Să fim tari. Cine știe ce ne mai așteaptă!... Mai avem multe de făcut.

FILIP. Începënd cu o hotărîre, căreia îi dau putere de jurămënt.

ELENA (cu frică.) Filip!... Nu cumva te gândești...?

FILIP (liniștind-o cu gestul.) Nu te-ai îndoit nici odată de cuvântul meu. (Elena afirmă.) Ei, pe cuvântul meu de cinste, făgăduesc să nu mai joc în viața mea cărți!... (dicënd acestea s'a ridicat.)

ELENA. Uiți ce ispită e vecinic în urma ta? Nu te gândești că o asemenea hotărîre are nevoie de o putere supra-omenească? De-atăția ani, de când ai otrava jocului în sânge, n'ai vëdüt cum înneacă toate înclinările bune?

FILIP. Ba da; dar nici odată nu mi-am ținut „n'am să mai joc“, — fiind că nici odată nu-i simțisem nenorocirile. Ađi, le simt, — și cumplit me doare!... (Elena se apropie de el.) Am încredere în ajutorul lui Dumnezeu.

ELENA. Să-i fie milă de noi! (Se aude iarăș su-nând. O scurtă pauză. Apoi, intră Marin.)

Scena XII.

ACEIASI, MARIN (servitor.)

ELENA. Ce e?

MARIN. Un domn. Vrea să ve vorbească, pentru musica de la bal.

FILIP (Elenei surprins.) Bal?... Ce bal?...

ELENA. Balul de mîne seară.

FILIP. A-da!... (amarnic.) Balul!...

ELENA (lui Marin.) Aprinde-n biuroü și poștește-l. (Marin ese.)

Scena XIII.

ELENA și FILIP.

ELENA (după eșirea feciorului.) Balul „trebuie“ să aibă loc!

FILIP. Trebuie?

ELENA. Trebuie!... Nu e de ajuns cât suferim? Să ne mai bicuiască și risul obraznic al lumey? Nu se știe nimic sigur, și șoptele șueră; dar amănând o petrecere, făgăduită de-atăta vreme!... Una, n'o să-și poată arată rochia; alta, n'o să aibă cui înșiră toate cancanurile săptămânei; cutăreia, o să-i zadărnicească în-telneirea cu amantul... și-așă mai departe.

FILIP. Cel puțin să depărtăm...

ELENA. Tot una e. Un ceas după primul bilet de înșciințare, nu vei găsi nici o curte boarească, în care să nu fi aflat și vizitiul că „Filip Vanta nu mai are ce mănca“. — Afară de asta, n'am avut vreme să-ți spun că, în lipsă-ți, Duiliu, eu și Lila, am hotărît să-i logodim mîne seară. (Filip surprins, întrebă.) S'a ivit o împregiurare, în care nu puteam face altfel.

FILIP. Ce?

ELENA. O așchie din copacul, care-a cădüt acum peste noi. Ți-o spune mai târziu. — Du-te și te-nțelege pentru orchestră. (Filip ese. După ce Elena a rămas singură, o pauză. — Sună la para soneriei de sub candelabru — Altă pauză, scurtă. Intră Marin, căruia ea îi ăice.) Da la masă.

(Cortina.)

Adevêruri triste...

*Ca jăratecu 'n cămin
Arde 'n pept de om viața,
Ce se stînge 'ncet și lin,
Ca jăratecu 'n cămin
Până dimineata...*

*Ca un vînt de primăvară
E și-a viselor ispită,
Căci te scapă de povară,
Ca un vînt de primăvară
Numai pe-o clipită...*

*Ca un palid meteor
E credința la femeie,
Căci te 'mbată 'n al ei sbor,
Ca un palid meteor
Numai cu-o scântee...*

*Ca o umbră, ca un vis
Tinerețe nu rămân...
Fug... Mormëntul s'a închis
Peste-o umbră, peste-un vis
Și tu ești bătrân...*

Femeia de sticlă.

De Daniel Riche.

Fără micuță, gentilă, cu un profil plin de farmec, cu nasul drept, cu gura drăgălașă, luminat de doi ochi albaștri, așa de limpede, că i se citeau secretele, și grămada de aur a părului care incongiură fruntea netedă ca marmora. Par că ar fi fost o aparițiune de ânger de sus, o fluidică visiune a unui suflet binecântat.

El, din contra, eră bărbatul viguros și tare, cu talia naltă, cu peptul larg, cu capul energic, încadrat cu un păr negru aspru. Dar toată această exuberanță de viață, toată această putere se înduplecă cu bucurie, se micșoră dinaintea iubitei. O rugăciune a limpedei sale priviri îl lăsă mai slab decât un copil.

Dar de și își cunoșcea puterea, tinera femeie nu se serviă de ea, într'atât Andrei al seii eră pentru dânsa o ființă superioară pe care o vedea acoperită de lauri, exortată mereu de Glorie, care proclamă de forte talentul lui.

Cum o cunoscuse pe Eva? — Din întemplantare. Într'o zi de bună dispoziție, în micul atelier ce ocupă în strada Vaugirard, pe când medită asupra artei grele de a trăi cu nimic, un prieten îi propuse de a face un portret: fiica unui notar din provincie, în treacă la Paris. El nu numai primi, dar și rugă pe camarad de a-i aduce cât mai curând pe cunoștințele sale, de teamă ca ele să nu-ș schimbe gândul.

Fiica notarului, ea eră. O! nu fusese, de la prima vedere, o pasiune nebună, necugetată, dar un farmec care puțin câte puțin îl pătrunsese, un farmec care-l robise tot mai mult, încât descoperiă o perfecțiune în trăsăturile ei fine, un sentiment delicat în sufletul ei foarte naiv.

Eva, de la început, fusese sedusă de auroa artistului.

Odată portretul isprăvit, amândoi povestiră amorul lor bătrânului tată, uimit, cu vocea tremurândă, inima înecată de emoțiune.

Mai întâi bătrânul se supăraseră:

— Să-mi dai fata unui pictor, unui calic!...

Strigă, se infuriă, apoi cedă deodată la rugămintele Evei.

Și de doi ani de când dată căsătoria lor, nici o umbră nu se ridicase, nimic nu lipsiă bucuriei prea mari de a fi unul al altuia, nici chiar bebeul drăguț, care deja spunea pentru ei drăgălașe cântece...

— Incontestabil, ȳiceau bărbații, cea mai frumoasă femeie din bal!...

Și de fapt eră încântătoare cu toaleta ei de fai mov împodobită cu violete de Parma. Nici un juvaer; numai o egretă de diamante în părul ei de aur.

În giurul ei se formă o curte, și tinerii, doritori de a o duce în vârtejul ritmat, implorau cu toții un vals; pe când într'un colț al salonului, nici decum jealos, Andrei asistă la succesul femeii sale, foarte mândru de a o vedea așa de curtenită.

De odată, pe când orchestra preludă, un fecior se apropie de tinera femeie:

— În anticameră, o persoană dorește a vorbi doamnei; camerista sa, cred...

O îngrijire se ivi în mintea Evei, și lăsând pe cavalerul care se pregătiă a începe danțul, se grăbi.

— Dnă, ȳise servitorul, copilul nu e bine... par că înăbușă.

Ea ȳise bărbatului seii ca nebună:

— Andrei, copilul... copilul, foarte bolnav, aidem!

Și fugiră fără chiar a se scusă.

Copilul avea crup, acea boală care cu grozave surprinderi se abate, asfixiând sêrmanele ființe în câteva ore.

El, micuțul, resistă două ȳile, agățindu-se de viață, nu voiă să moară fără a o cunoașce. Dar a doua seară, în timp ce mama veghiă singură lângă leagăn, încercând să bea, se înăbuși. Și în ultima sfortare, copilul strică paharul ce ea-i oferă.

Eva, îngrozită, contemplă pe fiul ei inert, apoi paharul stricat ale cărui firimituri acoperiau cuvertura cu stele strălucitoare, și prinsă de o durere ce-o prostise, stătută mută, privind nu copilul mort, dar bucățile cristaline care o ipnotisau, murmurând neîncetat:

— Copilul... copilul!...

— Tst, Tst! ȳicea dânsa cu o voce foarte dulce, foarte musicală, nu vorbiți prea tare, sânt așa de fragilă!... Șciți, cupa, paharul de sticlă de Boemia în care bea micuțul?... ei, ei sânt! și un zîmbet palid trecea în frumoșii ei ochi vagi.

— Da, eu sânt paharul micuțului... luați seama, nu me atingeți, o să me stricați iar... și de astădată, conchidea dânsa grav, s'ar isprăvi, nu m'as pute drege.

Biată Eva își inchipuiă a fi cristalul ale cărui reflecturi o tulburase așa de tare când le văduse pe cuvertură. Acuma trăiă într'un vis etern, mereu bună, mereu iubitoare, vorbind și discutând despre toate, dar cu intonațiuni melodice de sticlă care vibrează, adaptând actele vieții sale la ceea ce credea că este: o cupă delicată, fină, pe care cu o stringere din buze micuțul o stricase.

Ea își îmbrăcă membrele cu vată pentru a slăbi efectul ciocnirilor, mergea tot cu băgare de seamă, ȳinându-se de păreți ca să nu cadă, mereu temându-se de a nu fi lovită, recomandând neconținut:

— Tst, tst, nu vorbiți așa de tare... sânt așa de fragilă!

Blânda nebunie a femeii atât de adorată, eră pentru Andrei o lungă tortură. În desperarea lui nu mai lucră, își negliă arta, ocupat numai de iubita. Și vădend-o că vorbeșce așa de lesne, că judecă așa de drept, ar fi voit s'o convingă de rătăcirea ei.

— Priveșce-te în oglindă, ȳicea el într'una, ești ca noi toți, ai corp omenesc.

Ea îl priviă tristă, nespus de tristă, și răspundea dând din cap:

— Nu.

Atunci, strîngend-o la pept:

— Te înșeli, repetă dânsu, ieși din rătăceala aceea care me omoară.

Într'o ȳi, ne mai avend alte argumente, ȳise:

— Uite, o să te isbesc și o să veți că nu te stric!

— Nu! nu! se rugă ea, spăimântată.

Fără a o ascultă, o isbi cu mâna, încet, dar dânsa, împedecându-se în rochie, se lovi așa de reu de o mobilă că își rupse un braț.

Nu îi bănui nimic, dar plângend și convinsă și mai mult de ideea ei.

— Vezi bine că sînt de stică!... Acuma o să trebuiască să me lipești... dacă se poate.

Anii trecură, mărind nebunia ei. Nu mai eșia, nu se mai mișcă decât cu greu, într'atât se temea de a fi zdrobită.

Lipsa de aer și de exercițiu îi luă puțin câte puțin puterile. Par' că odată cu știrbirea minții s'ar fi produs o frântură și în ființa ei și viața i se ducea picătură cu picătură.

Într'o seară lunecă încet de pe fotoliul seș. Și, atingînd pămîntul, murmură în ultima-i suflare :

— Cupa de sticlă s'a stricat... s'ermanul copil!

Donna Clara.

(Baladă.)

I

„O să-l tai pe Don Alfonso...”

„Nemutat îmi e cuvîntul!

„Orî pe el... orî turnul colo

„Muceșit țî-a fi mormîntul!...”

„Tată!...” strigă Donna Clara,

„Tată!...” Ai a te decide

„Până 'n dorî...” a dis și 'n urma-î

Greu zăvorul se închide...

II

Don Rodrigo! Don Rodrigo,

Căruî țî-a jurat credință...

Meriți tu atâtea lacrimi

Și atîta suferință,

Cîtă 'ntimpină s'ermana

Donna Clara pentru tine?!...

„Ah!... Urîesc pe Don Alfonso!

„Mor Rodrigo!... mor mai bine!...”

III

E târziu... târziu în noapte,

Ca păcatu-î negru cerul...

Subt balconul Donnei Clara...

Ce... e umbră... cavalerul?!...

Dar aușî, aușî... ca 'n șoaptă...

Ce-î?!... Doar' vîntu 'n frunza rară!

Nu!... E el, e el... Rodrigo!

Sună taînic din gîtară:

IV

„O vino cu mine,

„O vino și fugî!

„În țara mai dulce,

„Cu soare mai cald,

„Cu cer mai albastru,

„Cu luncî de smarald...

„În țara țubiriî... țubiriî!”

„O vino cu mine,

„O vino și fugî!

„Și lasă-ți părinți!

„Și frați și surori

„Și rude... și țară,

„Palate... comori...”

„O vino în țara țubiriî!

„O vino cu mine,

„O vino și fugî!

„În țara mai dulce,

„Cu soare mai cald,

„Cu cer mai albastru,

„Cu luncî de smarald...

„În țara țubiriî... țubiriî!”

V

„Vin Rodrigo:... Vin!...” șopteșce

Donna Clara, și scărișta

De mătasa... din fereastră-î

Sboară 'n jos... Cu veverița

Sprinten urcă Don Rodrigo...

Sus e!... Umbră, arătare...

Și prin noapte lin s'aude

Un oftat... o sărutare!

VI

„Aleargă, aleargă

„Fugare țubit!

„Aleargă, mai tute

„Ca paserea 'n sbor,

„Ca fulgeru 'n ceruri,

„Ca gîndul de dor...

„O du-ne în țara țubiriî!”

Tot ceru-î o pară,

Miî fulgere cad

Vuetând, dar cine-î

Opreșce în loc?!...

El o strînge mai tare

La plectu-î... cu foc...

„În țara țubiriî... țubiriî!”

„Aleargă, aleargă,

„Fugare țubit!

„Și du-ne, mai tute

„Ca paserea 'n sbor,

„Ca fulgeru 'n ceruri,

„Ca gîndul de dor...

„În țara țubiriî... țubiriî!”

VII

„Ah! ce frumos...” și lung oftează

Gentila domnișoară Clara...

De pă... Pardon!... n'am drept s'o spun...

Vîdută deja primăvara...

„O fi! o fi!... Dar deă eă nu cred:

„Povești... minctunî de prin vechime

„Așî?!... Îi plăteșci cu zestre grasă

„Și nu vrea să te fure nime!...”

C L E O P A T R A.

Biela.

Iacă stea cu coadă, Iară va fi bătaie*, auđi poporul nostru exclamând, de câte ori se ivește vre-un comet pe firmament, privindu-l nu numai cu admirație, ci și cu o anumită frică.

Și să nu credem că aceasta e o credință deșartă proprie numai poporului românesc, la nici un cas. Așa d. e. Aristoteles consideră cometi drept aparințe aeriene, aburii, gazurii eșite în măsură mare din peșterile pământului etc. Romani înse erau de altă părere; așa Seneca ne spune: „Cometul își are locul seŭ pe firmament, nu dispăre, ci-și continuă calea sa lungă nealterat“. — Și mai departe: „va veni un timp când urmașii noștrii se vor miră de simplitatea noastră și vor calculă calea cometilor, mărima și natura lor“. Și veteranul filosof avă dreptate, timpul profeșit de el a sosit, căci ađi șcim ce sânt cometi, cunoașcem calea lor. Dar poporul nu pricepă înțeleptele vorbe ale filosofului, ci rămase la credința sa că „cometi își au reședința în Iad“ și că de acolo „lucifer din când în când pune câte unul printre stelele cele bune, dând prin aceasta de șcire un reŭ mare ce se apropie“. — Aceasta fu basa credinței deșerte lășită și în poporul roman care în mare parte sustă și ađi.

Cu cât inteligința creșce, de sine se nțelege, aceasta superstiție scade și creșce Ingrigirea dictată de rațiune că oare la cas de ciocnire între un comet și pământ ce se va întâmplă? Aceasta ar fi ceva periculos pentru noi atunci când masa cometilor ar avă o consistință ca ceea a pământului. Dar șciința a documentat deja, că de și cometi ca atari sânt cu mult mai mari decât pământul, masa lor e de o consistință mult mai debilă, ba după scrutarile mai moderne s'a dovedit că constau din o sumă imensă de meteorii și meteorii mititei cari staŭ la olaltă ca aburii de apă în norii atmosferei noastre. Nu am avut deci a ne teme de ciocnirea cometului Biela cu pământul, care trebuiă să aibă loc în 15 nov. 1899 st. noŭ în zorii de ți (și nu în 13 după cum aŭ scris aproape toate foile, precum vom vedă mai la vale) căci și de astă dată a rămas neimplinită profeșia lui Falb, conform căruia în ziua ciocnirii (13 nov. a. c. st. n.) avea să fie sfârșitul lumii.

Iacă istoria cometului Biela:

Prima dată fu observat la anul 1770, când în scurtă vreme dispără dinaintea astronomilor și numai la a. 1806 se ivi Iarăș, fără a se fi putut hotărî periodicitatea lui. Atăta s'a constatat, că forma nu a suferit nici o schimbare considerabilă. La an. 1845 Iarăș fu descoperit, dar în imediata sa apropiere se ivi o negură vizibilă (telescopică.) Impregiurarea aceasta fu observată cu mare atențiune și la mijlocul lui februarie 1846 fu statorit, fără a mai dubită, că cometul Biela la an. 1845 ciocnindu-se cu pământul s'a desfăcut în doue părți, cari acuma-și urmează fiecare calea sa, până atunci încă în aceeași direcțiune. Noi, (ințeleg pe acel onorabil cetitorii cari nu privesc aceste aparințe astronomice prin telescoapele observatoriilor, ci numai cu ochiul liber,) șcim că s'a ciocnit pământul cu cutare comet din mulțimea meteorilor și meteoriișilor ce putem observă la atari ocașuni.

Să vedam câteva date istorice:

La anul 1832, în nopțile din 12 spre 13 nov. fu vedut în Europa un spectacol admirabil, o mulțime imensă de meteorii au cădut în durate atât de con-

tinue încât credeaș că tot cerul arde. Cu un an mai târziu acelaș eveniment se repeși în aceeaș noapte în America. În cei doi ani următorii, se repeși, dar în măsură mult mai neînsemnată. Palmer și Olmstedt, luând în considerare impregiurarea că asemenea spectacole naturale au avut loc și la ani 1799, respective 1766, au tras conclusiunea că ciocnirea cu cometul respectiv se întâmplă în interval de 33 ani. Pe basa acestor observații, Olbers merge mai departe și profeșce ciocnirea cometului Biela cu pământul pe novembre 1866, ceea ce în dorile țilei 14 novembre în adevăr și avă loc, prezentând privitorilor „o ploaie de foc“ miraculoasă. Aceasta impregiurare dădu motiv la scrutarii șciintifice amănunțite, al căror rezultat fu acela că, cu cât mergem mai mult îndărăt, cu atât e mai mare intervalul și că abia de la 1500 încoace este mai constantă periodicitatea acestora. Așa la anul 1799 avă loc maximul căderii de meteorii în 12 nov. — La 1833 în dimineața țilei 13 novembre; 1866 înse abia în dimineața țilei 14 nov., prin urmare am putut cu siguritate așteptă proxima întâlnire a cometului Biela cu pământul pe dimineața țilei 15 novembre a. c. st. n. un spectacol natural admirabil, care numai după 33¹/₄ ani se va repeși.

I. N. POP.

Cântec ostășesc.

*Cu pușca eŭ m'am cununat,
Că ea mi-a fost drăguță;
Cu pușca eŭ m'am cununat,
Că ea de rele m'a cruțat,
De rele ea me cruță!*

*Cu ea me duc să sar în foc,
Să sar în foc și-n val;
Cu ea me duc să sar în foc
Și prin dușmanii cu ea-mă fac loc
Conduș de ideal!*

*Și dacă plumbii s'au gătat,
Atunci eŭ întore patul;
Și dacă plumbii s'au gătat,
Atunci să veđi cum me mai bat
Și țin pept cu tot natul.*

IOSIF STANCA.

Între profesor și școlar.

— Ia spune, Lăcustă, unde se află Polul Nord?
— Nu șciŭ.
— Nu șciŭ? Și nu ți-e rușine că nu șciŭ?
— Nicŭ de cum. Chiar Andrée s'a duș ca să-l găsească și tot nu l-a găsit.

D'ale spiritismului.

Văduva. — Ești fericit, Jan?
Spiritul. — Da, foarte fericit?
Văduva. — Mai mult decât când eraș cu mine?
Spiritul. — Mult mai mult!
Văduva. — Și unde ești Jan?
Spiritul. — În Iad.

Cocaina.

Abusul poate să prefacă o băutură, care la părere nu e periculoasă, într'o otravă omoritoare.

Dacă privim mai de aproape băuturile spirtoase, ca vinul, berea, rachiul, etc., trebuie să mărturisim, că aceste băuturi, luate cu cumpătate, nu sînt stricătorese organismului omenesc, din contră, contribuie mult la întărirea constituțiunilor slăbite; tot așa de cunoscut este înse și faptul că abuzul acestor băuturi este una dintre cele mai grave boale cari bătute poporația noastră de la țară, adică alcoolismul.

Medicii englezi deduc din alcoolism aproape jumătatea boalelor existente, ca paralizia, boala de nervi și nebunia. 30 până la 40 la sută dintre nebunii statelor civilizate sînt victimele acestui flagel înfricoșat.

Pericolul e mai mare când ne gândim că boalele provocate prin alcool se transportă prin atavism copiilor. Acum de curînd s'a constatat la Paris între 300 copii idioți, că 145 (48 $\frac{1}{3}$ la sută), au avut părinți alcoolici.

În Statele Unite din America sînt o mulțime de societăți de temperanță și cu toate acestea alcoolismul a făcut de la anul 1860 și până la 1870 peste 300.000 victime, 100.000 copii au fost internați în institutele de corecțiune și vre o 150.000 au fost băgați la pușcărie, peste 2000 sinucideri; au rămas mai mult de 20.000 femei văduve și peste 1 milion de copii orfanii.

Dacă recunoaștem în alcoolism o inveninare cronică, care bătute cu deosebire în clasele de jos ale poporului, trebuie să recunoaștem și faptul trist, că și în clasele mai înalte ale societății a început a se face abus cu morfina, fie pentru a alina durerile, fie pentru a-ș procura cineva un somn plăcut.

În timpul din urmă s'a început a se folosi cocaina, despre care se țice că calmează durerile fără ca să fie vătămătoare.

Cocaina este un alcaloid extras din planta Coca (Erythroxylon coec.)

Tușișul de coca, ale cărui frunze seamănă cu frunzele cireșilor sălbatici, crește sălbatic în Peru și cu deosebire în Bolonia. Și Peruanii cunoșeau această plantă calmantă deja de mai multe veacuri. Ei se serviau de ea în formă de ceai, adecă după masă, pentru ca să mistuiască mîncarea. (Mai târziu s'a experimentat că gustarea cocainei întărește puterile, suprimă neodihna, cu un cuvînt dă corpului o mare forță de rezistență.) În anul 1851 s'a exportat în Europa 4.600.000 kilograme de coca.

Tot în acel timp Europeanii au început să extragă din coca un fel de alcaloid, sub numele de cocaină.

Cea dintîi proprietate a cocainei a fost calmarea durerilor.

Fiecare punct al corpului care absoarbe această materie, devine nesimțitor; ori-ce durere încetează, fără ca celelalte funcționări ale organelor să stagneze.

Ori cine știe cât de sensibilă este suprafața ochiului nostru; cel mai mic fir de păr, cel mai mic grăunte de praf ce intră în ochi provoacă o durere violentă. Dacă injectăm în ochi o picătură de cocaină, durerea încetează ca prin farmec.

Cocaina se întrebuințează foarte mult în medicină, cu deosebire la operațiunile chirurgicale.

Din nenorocire înse nimic perfect nu este în lumea aceasta, căci cocaina are și părțile ei rele. De reșite ori s'a observat că persoane debile sînt cu-

prinse de crampe și leșinuri, când li se injectează cocaină.

Întrebuințarea deasă a cocainei duce la cocainism, un fel de alcoolism sau morfism.

Această otrăvire cronică cu cocaină a început să prîndă rădăcini în Anglia și Franța.

Un comerciant din Paris suferind de o boală de rinichi, și-a găsit refugiul la morfina, pe care o întrebuința timp de mai mulți ani. După aceea începă să folosească cocaină și ajunsese de luă pe și un gram. De și se simțea bine la început, totuș mai târziu, după două luni, se iviră primele simptome de cocainism cronic.

Mai întîi se iviră simptome în vedere. I se părea că scaunele și mobilele din casă se învîrtesc împregiurul lui. În fiecare moment i se părea ca și când ar bate cineva în ușa. Avea somn turburat și tresăria în urma contractării mușchilor.

Avea visuri urite și agitate. Toate lucrurile i se păreau mici. În fiecare moment simțea ca și când cineva l-ar bate pe umeri. I se părea mereu că are baccilul holerei.

Casuri analoge sînt o mulțime. Cine ar pute să numere pe nenorociții ruinați de clorul, aduși la ultima treaptă a miseriei, precum și pe morfinași?

Acum începe să se incuibe și creonimul. De aceea să se ferească toți de clorul cocainei, care încetul cu încetul dărapănă sufletul și corpul și la urmă îi mână în noaptea întunecoasă a nebuniei.

CORNEL.

Poesii populare.

Din comuna Șard (comitatul Albei-Inferioare.)

Nici un dor nu vine iute,
Ca doru de la răgute,
Nici un dor nu vine tare,
Ca doru de la cătane,
Nici un dor nu-mi vine mie,
Ca doru din cătanie.

Seara bună, io m'-oi duce,
Mulțămim de gură dulce;
Seara bună, io oi mere,
Mulțămim de vin cu miere.

Bucuros aș fi găzdoale,
De-ar fi făină 'n lădoale,
Și de grâu, și de ovės,
Numa câmpu să nu-l ved,
Câmpu să-l vadă bărbatu,
Io să mătur, s'aștern patu,
Și să me 'ntorn tot cărigă,
Până pui de mămăligă,
Să pui oglinda 'n fereastă,
Să ved bine-mi stă nevastă.

Pintru ochi ca murile,
Încunjurați pădurile,
Pintru sprâncene 'mbinate,
Umblați țara jumătate.

ENEA.

SALON.

Lanțul de scrisori.

Maî în primăvară vădusem pe la unele dame de aici din Blaș copia unei scrisori din Australia. O cutare „Miss“ scriea damelor, că un Nabob australian i-a promis să ridice, pare-mi-se, un ospiciu, în schimbul unui milion de mărci usate. Ca maî ușor să ajungă în posesiunea acestor mărci, ea a inițiat un lanț de scrisori. A scris unei prietene ce i s'a promis, și a rugat-o să-i trimită și ea 10 mărci, de-odată înse a maî rugat-o și aceea, ca epistola ei s'o copieze pentru alte trei prietene, prietenele acelea iar să i trimită fiecare câte 10 marce, și iar fiecare să o copieze maî departe în trei exemplare. În chipul acesta avea să se formeze un lanț lung . . . foarte lung. Și rugarea grațioasei miss a fost ascultată de toate damele și lanțul s'a întins din Australia peste țeri și mări, pân' a ajuns la Blaș.

Și dacă mi-am câștigat o nouă dovadă de faptul, cât de bune pot fi damele, cum împlinesc ele o rugare ce li se adresează chiar din Australia, de la o domnișoară absolut necunoscută, pentru un scop umanitar, ce e drept, dar de care ele nu vor beneficia nici odată, mi-am pus în gând să localizez această idee. (În ziua de ađi tot se localizează!) Și mi-am đis: Iată în fața mea se ridică falnic Internatul de fete, zidit de marele mitropolit Vancea, remas înse cu totul orfan, fără fonduri, fără avere, numai cu datorii de câteva mi. Câte familii, câți părinți nu-și aduc aci gingașele lor odrasle, câte fete n'au locuit în el acum de șapte ani, și câte nu-ș vor aduce cu drag aminte de anii petrecuți acolo, de superioarele lor, de amicele lor pe cari nici nu mai știu dacă trăiesc! . . . Ce ar fi oare, dacă aș cercă să redeștept la viață aceste dragi aducerii aminte, și să đic, dați o marcă de 5 cr. în favorul acestui Internat?

Să cerc! dacă damele noastre adună 10 marce vechi și copiază în 3 exempl. o lungă scrisoare nemțească, de ce să nu deie 5 cr. (o marcă bună, nefolosită) și să copieze pentru 3 amice o scrisoare românească scurtă, în favorul acestui Internat?

Și am încercat! Am adresat doamnei directoare de la Internatul nostru prima scrisoare, spunându-i idea, și rugându-o să copieze pentru 3 amice cele scrise de mine. Și pentru ca lucrul acesta să aibă un capăt, am pus scrisorii mele numărul 1, copiilor nr 2 și așa maî departe până la 100, ca atunci lanțul să se încheie. Și cum sânt și preot, am luat de patron al acestui lanț pe Sf. Cruce, datând scrisoarea din 26 sept. n. 1899.

A trecut o lună și maî bine de când scrisoarea mea a ajuns în mâinile damelor române. Și dacă rog pe dl redactor să-mi acoarde cuvântul în „Salonul“ acestei „Familii“ atât de numeroase, — o fac, ca să spun la ce rezultat am ajuns în acest restimp scurt. Nu ve temeți dragi cetitoare, n'am să fac „mulțumită publică“, ci o dare de seamă așa maî fugitivă, conversând cu dvoastre.

Înteu și maî înteu am ținut ca lanțul acesta să

se estindă afară de Blaș. Dacă aș fi început cu el aci, đilnic aveam să ved fețe zimbitoare, și să aud povestindu-se glume pe contul meu; și asta poate m'ar fi făcut să pierd puțin din speranța în succesul acestui „lanț“. Și de fapt puțin s'a și știut de aceasta aci. Ce vor đice cei de afară? nu me importă, n'auđieam, șcieam alăta, că prof. de matematică Emil Viciu mi-a spus, că dacă „lanțul“ va adauge mereu la „verige“ până va ajunge la nr 100, Internatul va adună o frumoasă sumă de bani, maî mult, o foarte frumoasă armă, căci aci e vorbă de o progresiune geometrică, de logaritmă etc. lucruri pe cari eu de mult le-am uitat.

Și Sf. Cruce mi-a ajutat. Ađi când scriu aceste șire, de abia am trecut peste nr 10 și am 381 marce de câte 5 cr. și 2 de 10 bani (din România) — și câte scrisori n'am primit încă și câte dame n'au continuat lanțul din lipsa de prietene (!) Nu m'am supărat prea tare. Domnișoarele din Beinș aproape toate au intrat în lanț, și dra Vioara Ignat, cea dintei mi-a trimis 6 marce, a urmat-o dra Veturia Papp, care mi-a dorit succese strălucite, și dra Angela Butean, care a spedit 10 marce. Din Abrud dnele Adamovic și Fana au alăturat la epistolă câte 20 marce; — dșoarele Csato Augusta, Aurora Leuca, Susănica Cămpăan și alte foste eleve de a mele au trimis și ele câte 10 marce, ori au copiat de câte 2—3 ori epistola. Domnișoara Domide Ilenuța din Rodna a scris singură la o mulțime de domnișoare din părțile Năsudului. De la Făgăraș am primit multe scrisori, din părțile Aradului tot așa. Și sper să înainteze tot mereu. În locul celor ce nu vor să intre în lanț (durere! sânt și cari nu vrea!) intră altele, cari copiază în maî multe decât decât 3 ex. și cari trimit maî mult decât 1 marcă. Le mulțumesc tuturor!

Un gând me nedumerește: de ce oare damele din Sibiu și din Brașov, cari au primit scrisori, nu maî răspund nimic?

Dar răspunsul va urmă cred eu de altă dată.

La revedere!

Blaș la 8 oct. n. 1899.

A. C. DOMȘA.

Un răspuns . . .

Prietinei L

Eram chiar decis să-ți atrag atențiunea la „Scrisoarea“ din nr. 42 al „Familiei“, dar m'ai prevenit în epistola ta din urmă, în care — între noi fie đis — imi ții o prelegere, ba maî mult, cu vorbele „așa sunteți voi bărbații“ repetate de câteva ori, mi-se pare te adresezi în general la bărbați. Ei bine, primesc răspunderea. Dacă tu te-ai pus să aperi pe „Hero“ și sexul vostru frumos, permite-mi să-mi espun și eu părerile din punctul meu, — respective al nostru — de vedere.

„Să spu cee ce e adevărat și ce e plăcut, dar să nu spu ce e adevărat dar neplăcut, nici ce e plăcut dar neadevărat“ đice un proverb indian. Și să nu cređi, că îți amintesc acest proverb din motivul și în urma impresiunii ce a făcut ultima ta scrisoare asupra-mi. Din contra tu știi cât de mult imi place să discut cu tine chestiuni de acestea; dar ți-l amintesc, ca să nu cugeți că cu o expresiune saú alta din epistola mea voiesc să supăr saú să trag la indoială sin-

ceritatea acelei scrisori să adevăritatea simțemintelor espuse în ea. Tot ce voi scrie sub scutul acelui proverb va fi un fel de apărare în contra invinuirilor și acuzelor ce ridică tu în contra noastră.

Nu crede dragă, că acea scrisoare nu mi-a atras și atențiunea mea, că nu mi-a dat de gândit și nu m'a făcut ca să aștept cu oareșcare nerăbdare, pot dice frică, numărul proximal „Familiei“, creșdend că răspunsul îl voi afla sigur în el, dar nu l-am aflat. Aș fi un om nesimțitor, și cred că nici tu nu presupui despre mine așa ceva, ca cuvintele: „O! e totuș ceva mare, ceva sfânt în nemărginitul amor al unei femei!“ să nu me pētrundă, să nu stērnească în mine compătimire mai ales atunci când după ele urmează exclamarea: „Cine știe de ne-om mai vedē cândva! . . . Căci soartea omului vai crudă-i!“

Am înțeles și eū aceste frase și am citit cu mare drag rēndurile tale, în cari imi descrii starea sufletească ce putea avē „Hero“ în timpul scrierii acestora. Recunosc și eū adevērul dișei lui Spinoza ca „Pasiunile și faptele omenești să nu le condamnăm, nici să ridem de ele, ci să le înțelegem“; cred, — dacă chiar tu întărești, că „dragostea margini nu are“, că „amorul e un copil mare și femeia păpușa lui“. Toate acestea le admit, după cum le dici tu, dar se vede că toate acestea așa te-au înfocat încât din casul că nu ai cetit încă răspunsul la acea scrisoare, vii să ne invinuești pe noi în general, că „așa sūnteți voi bărbați“. Ei bine. Am mai auzit invinuirii de acestea, am auzit o doamnă aruncându-ne în ochi că:

„Plăcerile ve sūnt iubirea,
Dar a iubi șcim numai noi“.

Nici nu voi să reflectez la invinuirile acestea să de felul acestora. Se vede că devine în voi o convingere, că la ori ce amor nenorocit vina e a noastră. Dar oare ce dici ai noștri la acestea? O parte zimbeșce, fiind convinsă de contrarul, alta se chiar opune acestor invinuirii și toată vina o pune pe voi, adecă pe sexul frumos. Nu îți voi aduce alt exemplu, dar citește încă odată Cugetarea primă din acelaș număr al „Familiei“ (nr. 42, pag. 493): „În amor, când o femeie dice „Dacă nu voi muri, o să innebunesc“, uită în totdeauna să adauge „pentru un altul“ . . .

Veți dară că cu invinuirii de acestea nu departe ajungem. Eū nu voiesc să pun vina nici pe unul nici pe altul, sau dacă voiești o pun și pe unul și pe altul, la tot casul inse mai des o voi afla-o acolo unde e puterea mai mică, unde armele cele mai puternice sūnt plānsul, tânguirile și acuzarea altora.

Nu me voi ocupa inse mai de amēnuntul cu acestea, pentru că nici tu nu mult le-ai tractat, dar trebuie să me ocup cu o chestiune, care tu o îți mai gravă în defavorul aceluia, căruia i s'a adresat acea scrisoare și — de sine se înțelege — și în defavorul nostru, al tuturor.

Tu adecă mai tare condamnă aceea, că respectivul nu a răspuns imediat, de și cuvintele „Aștept răspunsul dtale cu cea mai mare nerăbdare, și te conjur fi sincer“, etc. ar fi trebuit să-l indemne la aceasta. Atăta tot. Pentru că tu nu ai cetit încă acel răspuns așteptat, te îți îndreptătită a-l numi nesimțitor și îți verși necazul în cuvintele „așa sūnteți voi . . .“ Și a-

ceasta e cauza, pentru care mai ales privitor la răspuns am voit să-ți reflectez la eventualele cauze cari îl pot impedece și întârziă, poate chiar de tot.

Toate acestea și le scrii numai ție și numai din punctul meu de vedere nesigur, întru cât nu cunosc nici împregiurările, nici antecedentele, din cari a urmat acea scrisoare. Tot ce combinez e numai pe baza celor scrise de „Hero“ și te vei convinge și tu, că multe din ele sūnt de tot evidente.

Admit și voi luă în considerare, că amabila scriitoare e „o natură extraordinară, căreia multe se pot scusa“, pentru că în zilele noastre sūnt destul de dese naturile acestea extraordinare.

Nu de mult ai putut vedē ce primire extraordinară ai făcut și în ce mod extraordinar își arătau americanele recunoștința față de învingătorul spaniolilor . . . Și creți că nu a primit și scrisori ca aceea de mai sus amintită, în cari de sigur muriau și inebunia de insuflețire pentru el. Tot numai din extravaganță.

Dar să vedem din alte puncte de vedere întru cât judecata ta cea aspră e îndreptătită, presupunēnd, se înțelege, că nici tu nu știi mai mult din întreaga afacerea aceasta, decât mine, adecă cât ai înțeles din acea scrisoare.

Mai întēi de toate — presupunēnd că respectivul întru adevēr nu a răspuns nimic, ceea ce de altcum a putut face și pe altă cale, fără de a mai șci și noi de el — creți tu că e un lucru așa ușor a răspunde la o scrisoare atât de pasionată? Creți că cuvintele acelea „Eu nu voiesc să știu alta de la dta decât aceea, că nu îți sūnt de tot indiferentă . . . că cugeți și dta la mine câte odată, pe când eū pururea“ nu spun și ceva ascuns, ceva taenic? . . . Nu exprimă și dorința: „O, dacă nu ești chiar de ghiață, spune-mi ceea ce me face cea mai fericită femeie, spune-mi un . . . da!“?

Nu îți poți tu inchipui, că scrisoarea aceea a venit pe neașteptate, ca din senin? Când veți că chiar „Hero“ dice că „cred că dacă ț-ai fi dat numai puțină silință, apoi la ultima noastră întâlnire ai fi putut ceti în ochii mei, cât de mult, ah! cât de mult și fără de margini te iubesc!“ Din toate acestea se vede, că respectivul nu s'a așteptat la acea scrisoare, că nu avea șcire despre acel simțemint, despre acea stare internă, care, după vorbele de mai sus, eră să o cunoască numai din ochi, din priviri, din acea oglindă, care adeseori ride plāngēnd sau plānge ridēnd. Dar dacă și respectivul s'ar plăti cu răspunsul, că și dta ai putut ceti din ochii mei: da ori ba!? Veți dară că sūnt mari pedeci în cale. Nu ai dice mai cu dreptul că respectivul e nesimțitor atunci, când ar fi răspuns imediat cu „nu“, răpindu-i prin aceasta și fericirea ce o mai simte „Hero“ când fiind singură fantasia ei la el sboacă și când în cea mai ascunsă pătură a inimei ascunde micul dar dulcele cuvēnt „speranța“?

Poate chiar șciind bine puterea amorului și durerile lui, dar șciind și aceea, că între pasiunile omenești, amorul e cel mai puternic dar și cel mai puțin viețuitor.

Sau creți, că e „urmarea legilor firești ale inimei“, ca să iubești pe cineva „la nebunie“ și încă pe un bărbat „pe care de ani de zile îl iubesc, de la prima vedere îl ador“, dar cu care „poate nici odată nu ne vom mai întâlni“? Așa cred că numai legilor firești nu a urmat acea inimă, mai ales dacă în decurs de ani de zile nu i-a dat de șcire nimic, ci a lăsat, ca la ultima întâlnire și și atunci numai din ochi să citească ce e în internul ei. Sau poate nu a

putut să-i deee de șcire? A fost poate cineva aproape, care ținea cont la un astfel de simțământ, care ar fi fost fericit, dacă ar fi avut parte de el? Sau nu ne-ar lăsa să deducem la așa ceva împregiurarea, că atâta timp a tăinuit acel simțământ? Dar cuvintele „Toți presupun, că eă sunt cea mai fericită femeie“ nu ne-ar pute duce la aceeaș conclusiune? Despre un copil șciă că se poate dice ușor că e fericit, dar când se dice aceasta despre o „femeie“? Așa cred, când ș-a aflat deja pe unul, care cel puțin la aparință să-i asigure fericirea. Apoi că naturile acelea extraordinare se îndestulesc cu aceasta ori nu, bine șciă?

Veți dară din toate acestea, că nu poți judeca pe un om într'o chestie atât de necunoscută. Că sunt, respective pot fi multe, foarte multe acelea cauze, cari fac să întârzie sau să nu sosească de loc un atare răspuns, când cineva chiar și în fața unor provocări, a unor conjurări de felul acelor din „scrisoare“ nu e dator să răspundă, ba poate fi dator să tacă chiar, fără ca cineva să-l acuze cu nesimțire etc. . . .

În afaceri de acestea de ale inimii cam de rugă se amestecă numai cei interesați, pentru că ei șciă baterea pulsurilor.

Toate acestea și le-am scris numai provocat de învinuirile tale și de repetitul „așa sânteți voi bărbății“ fără de a me fi amestecat în afacerea proprie pe care nu o cunosc și nici nu sânt chîemat de a o judeca.

Dacă voiă ceti eventual răspunsul, o să-ți mai scriă, să vedem care dintre cauzele aduse de mine a fost în cazul de față?

De altcum îți primesc cu drag ori ce răspuns. Al teă prietin.

Rix.

LITERATURĂ.

Șciri literare. *Di G. I. Ionescu-Gion* a scos la lumină: „Istoria Bucureștilor“ un mare volum în 4° de 818 pagini, cu 259 ilustrațiuni. — *Dșoara Elena Văcărescu* a publicat la Paris un volum de poezi în limba franceză sub titlul: „Le Rhapsode de la Dimbovița“; poeziile sânt traduse din colecțiuni populare. — *Di Adolf Flache* a scos la Berlin o lucrare intitulată: „Rumänische Hochzeits-und Todtengebrauche“.

Diplome maramureșene. *Di dr. Ioan Mihályi*, distinsul fiă al Maramureșului, care de trei decenii adună diplomele maramureșene, vine să îmbogățească istoriografia română cu o lucrare de mare însemnătate, publicând bogata sa colecțiune. Aceasta se va pune sub tipar în curând și va apare în cursul anului viitor. Colecțiunea e din secolii 1300—1500 și cuprinde 350 de diplome, din cari 306 până acuma n'au fost publicate, iar alte 44 au eșit în felurite colecțiuni cu greă accesibile. Fiecare diplomă se va publică în textul întreg original latin, cu un extras; vor urmă apoi adnotațiuni, că unde sau la cine se află cutare diplomă. Se va explică înțelesul numelor proprii și se va arată legătura între faptele mai însemnate și evenimentele din istoria patriei. Diplomele se vor publică în doue edițiuni, una cu extras și adnotațiuni în limba română, alta în limba maghiară. Din ele ori și cine va pute cunoaște faptele străbunilor, severșite în epoca cea mai strălucită a țerii ungureșci. Toate familiile nobile donatare din Maramureș și din împregiurime vor

găsi în colecțiunea aceasta documente privitoare la străbunii lor. Colecțiunea va formă un volum de 45—50 coale în octav mare. Vor fi exemplare broșurate à 5 fl. și legate în piele à 6 fl. Comandele sânt a se face la dl dr. Ioan Mihályi în Sighetul-Marmației (M. Sziget.)

Novelele și schițele dluă Ioan Pop Reteganul. *Di Ioan Pop Reteganul*, care ș-a strămutat locuința la Sibii, anunță că a pus sub tipar broșura a doua care va fi de 5 coale. Din broșura prima încă mai are la dispoziție câteva sute de exemplare. Ministerul instrucțiuni publice al României a cumpărat din broșura aceasta 200 de exemplare pentru bibliotecile școlilor rurale.

Calendarele librăriei W. Krafft în Sibii pe 1900. *Amicul Poporului*, întocmit de I. Popovici. Afară de părțile calendaristice bine îngrijite, conține lucrări literare de: *Ciru Oeconom*, *Al. Vlahuță*, *S. S. Secula*, *Maria Cîoban*, *dr. Elefterescu*, *I. Trăila* etc. Este interesant Șematismul statistic al Românilor din Ungaria și Transilvania. În frunte se află portretul frumos reușit al mitropolitului *Ioan Meșianu*; iar în calendar găsim următoarele portrete: *Iosif Goldiș*, *Lascar Catargiu*, *D. A. Sturdza*, *G. Gr. Cantacuzino*, *Széll*, *Goethe*, *Marele principe Mihail*, *Faure*, *Loubet* etc. *Cronica anului* ne prezintă o icoană a evenimentelor mai importante din anul trecut. — *Posnașul*, calendar umoristic, ofere multe glume și caricaturi. — *Calendarul Săteanului* cuprinde un extras din calendarul *Amicul Poporului*. — *Calendarul* cu slove cirilice este menit pentru cei ce nu șciă ceti cu litere latine.

TEATRU.

Dșoara Agata Bărsescu în Teatrul Național din București a început debutul seă în limba română marți la 2/14 novembre în „Magda“ (*Heimat*) de *Sudermann*, cu concursul artiștilor societății dramatice. După trei ani de succese în Burgtheater din Viena, după o serie de turneuri triumfale în întreaga Austro-Ungarie și Germania: marea artistă, profitând de un concediă acordat de direcția teatrului jubilar din Viena, unde este angajată, s'a hotărît să facă un pas pentru care întreaga suflare românească trebuie să-i fie adânc recunoscătoare, căci are să deee douespredece reprezentațiuni în limba română. Despre succes, care de sigur a fost mare, n'avem încă înștiințare; vom informa înse publicul nostru în nr. viitor. Pentru joi, a doua reprezentație a dșoarei Bărsescu, s'a anunțat „*Hero și Leandru*“ de *Grillparzer*, tradusă de *Haralamb G. Lecca*, piesă în care artista a debutat mai bine de 300 de ori pe scenele germane.

Teatrul Național din Iași s'a deschis în sâmbăta trecută, cu piesa istorică „*Femeia*“ a dluă *B. P. Hașdău*, întocmai ca la București. La Iași succesul a fost mai mare decât la București, fiind că subiectul piesei e scos din istoria Moldovei.

Carmen Sylva în ungureșce. Direcțiunea teatrului unguresc „*Vig-zinház*“ din Budapesta a adresat reginei *Elisabeta* a României cererea să-i dea voie a reprezintă piesa „*O părechie de ghete*“ a reginei. Direcțiunea a primit încuviințarea cerută, cu adausul, ca tantiemele să se trimită orfelinatului de fete din *Neuwied*.

Concert și teatru în Brașov. Tinerimea română din Brașov-Scheiă va arangia duminecă la 7/19 no-

vembre concert și teatru în sala din redută. Se va cânta și declamă. În sfârșit se va reprezintă piesa „Vis-tavoiul Marcu” de Th. Alexi, După teatru va urmă dans.

Reprezentăție teatrală în Panciova. Tinerimea română din Panciova aranjează la 14/26 novembre în sala otelului „Trompeter” reprezentație teatrală cu declamațiunii și joc.

MUSICĂ.

Opera română din București s'a deschis luni la 31 octombrie (12 novembre) cu „Aida” operă în 4 acte, muzica de Verdi. Sala eră plină. Publicul n'a fost mulțumit. Mai mult a aplaudat pe dl Teodorescu.

Coruri de Vidu. Aflăm din „Tribuna”, că peste o săptămână va apare o broșură, ce va cuprinde zece coruri din cele mai frumoase ale dlu Vidu din Lugos. Anume: trei coruri pentru școlari (pe trei voci), trei coruri bărbătești (pentru patru voci) și pentru coruri mixte (pentru 5, 6 și 7 voci); între aceste din urmă și „Lugoșana”, „Răsunetul Ardealului” etc. Atât la corurile școlariilor, cât și la cele bărbătești și mixte, câte un cor are și acompaniament de pian. Prin introducerea pianului între aceste coruri, se dă prilej pianistelor de a cunoaște literatura corală populară, care e oglinda culturii muzicale la toate popoarele.

Concert în Bistrița. Reuniunea română de muzică din Bistrița a dat acolo la 5 novembre, cu ocaziunea adunării generale a reuniunii învățătoresci Mariana, un concert, sub conducerea dlu T. Brătescu, cu următoarea programă: „Cucule cu peană sură”, cvartet, cor mixt de G. Dima; „Dis-a badea”, sextet, cor mixt de G. Musicescu; „Spiritul”, cvartet, cor mixt de B. Severin; „Străinul”, duet, cor mixt de T. Doinescu; „Brêul popilor”, sextet cu solo, cor mixt de G. Musicescu; „Copila de Român”, poezie de Iosif Vulcan, declamată de Maria Rus; „Nu-î dreptate”, opt voci, cor mixt de G. Dima; „Vino cu mine”, terțet, cor femeiesc de T. Doinescu; „Junimea parisiană”, cvartet, cor mixt de G. Adam; „Ițig călare”, anecdotă de Th. Speranță, predată de T. A. Bogdan, învățător; „Fântână cu trei izvoare”, cvartet, cor femeiesc de T. Doinescu; „Bagă Doame luna 'n nor”, sextet cu soli, cor mixt de T. Popovici.

Reuniunea română de cântări din Seliște, va aranja duminică, în 7/19 novembre c., un concert în sala festivă a școlii române de acolo, cu următorul program: 1. a, „Hora Dobrogeană”, cor mixt de N. Popovici; b, „Doue inimă”, cor mixt de G. Dima. 2. Trei cântece populare, cor mixt de Mendelssohn! a, „Cu mine fugi”; b, „O brumă a dat peste noapte 'n maiu”; c, „Pe-al lor mormânt”. 3. a, „Sună buciumul d'alarmă”, cor mixt de Simionescu; b, „Trecuă valea”, cor mixt, de Mureșan. 4. a, „Bradul”, cor mixt de Hauptmann; b, „Nu-î dreptate, nu-î”, cor mixt de G. Dima. Începutu la 7½ ore seara. După concert urmează joc.

Concert popular în Comlăuș. Corul vocal din Comlăuș, comitatul Arad, va aranja acolo în 13/25 novembre, cu ocaziunea sfințirii școlii a treia, concert, în care se vor cânta compoziții de Vidu, Magdu, Musicescu și se vor declamă poeziile de Coșbuc, Speranță și Ștefu. La sfârșit dans.

PICTURĂ.

Expoziții de pictură în București. Duminică trecută s'a deschis în palatul Ateneului expoziția operelor artiștilor în viață. Lume multă, mai ales din cercurile artistice, a asistat la această inaugurare. Expoziția, scrie „Timpul” este frumoasă aranjată și cuprinde 240 tablouri și 30 de sculpturi. Printre exponanți, 28 la număr, cităm pe dnl Artachino, Luchian, Vermont, I. Voinescu, Griman, Bran, Aricescu, Loghi, Alpar, Strâmbulescu, Bărbulescu, Ținc, Serafim, dșoara Deșliu, etc. La sculptură cităm pe dnl Strock, Filip Marin, Valbudea, Bălăcescu, Mirea, Spăthe, etc.

Altă expoziție de pictură în București. Tot în duminică trecută s'a deschis la Ateneu și expoziția de tablouri, din care se vor alege tablourile pentru secțiunea română de pictură de la expoziția din Paris.

SCULPTURĂ.

Doze busturi la București. Dilele acestea talentatului sculptor Filip Marin va începe lucrarea în marmoră a busturilor lui Alexandru Lahovari și Lascar Catargiu, destinate incintelor Camerei și Senatului. Marmora din care se vor lucra busturile a fost adusă din Carara.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Alegeri pentru congresul din Sibliu. În arhidiocesa s'a auz ales deputați clericali: în cercul Sibliului dr. Ilarion Pușcariu archimandrit; la Alba-Iulia Nicolae Ivan, asesor; la Ilia Avram Păcurariu, protopresbiter; la Abrud Vasile Damian prot.; la Cluș Nicolae Cristea asesor; la Deș Grigoriu Pietos protoiereu; la Mediaș Zaharie Boiu asesor; la Brașov Vasile Voina protoiereu; la Făgăraș Iuliu Dan protopresbiter; la Deva Ioan Papiu protopresbiter. — În diecesa Aradului, pe teritoriul consistoriului din Oradea-mare, clericali: la Orade (Orade-Pesteș) Ieromonacul Vasile Mangra, Beinș-Vașcou Ignatie Pap asesor referent; Tinca-Bel protop. Nic. Roxin; mirenii, la Oradea-mare Nic. Zigre adv.; la Pesteș Ion Pap protonotar comit.; la Tinca George Roxin pretor; la Bel Nic. Zigre; la Beinș Paul Pop adv.; la Vașcou dr. Gavril Cosma adv.

Serbare școlară în Beinș. Direcțiunea internatului Pavelian de fetețe din Beinș aranjează la 7/19 novembre, cu ocaziunea zilei onomastice a episcopului Mihail Pavel, fundatorul internatului, un matineu festiv, cu următoarea programă: 1. Mureșan: „Imn”, cor vocal executat de eleve. 2. Rădulescu: „Corbul și vulpea”, poezie, rostită de V. Doros elevă de cl. III. elem. 3. Spindler: „Epheublatt”, piesă de pian, executată de I. Gera elevă de cl. I. civ. 4. Szász: „Heten vagyunk”, poezie, declamată de V. Egri elevă de cl. III. civ. 5. Donath: „Doamne ajută”, cor vocal, executat de eleve. 6. Geibel: „Aus dem Walde”, poezie, declamată de G. Ossian elevă de cl. II. civ. 7. Rossini: „La carita”, cor vocal și solo, executat de eleve. 8. Mascagni: „Intermezzo”, piesă de pian cu acompaniament de Carmonini, executată de C. Mureșan elevă de cl. IV. civ. și *.*. 9. Steiner: „Recurs pentru premii”, piesă teatrală, tradusă din germană. Persoanele: Dl Cordean: I. Selăgian el. de cl. IV. civ.; Clelia, fiica lui: A. Nuțiu el. de cl. IV. civ.; dșoara Gusta, croitoare: I. Bandici

el. de cl. IV. civ.; Floare, țerană: I. Darabanth el. de cl. IV. civ.; Vera Cratcow, studentă în medicină: E. Cosma el. de cl. IV. civ.; Lena, servitoare: M. Gavra el. de cl. IV. civ. 10. Cuvânt de închidere, rostit de I. Bandici, elevă de cl. IV. civ. 11. Musicescu: „Mulți ani”, executat de eleve.

Eternizarea unui jubileu familiar. Dl Nicolae Muntean, cassar la „Corvineana” din Hunedoara și st. soție dna Maria n. Stoichița, din prilegiul aniversării a 25-a cununiei lor, au dăruit bisericeii gr. or. române din Hunedoara 2 acții de ale „Corvinei” în valoare totală de 127 fl. 20 cr.

C E E N O U.

Hymen. Dl Ștefan Fălcoian, locotenent în armata României, fiul dlui general Ștefan Fălcoian, membru al Academiei Române, și dsoara Ioana Kalinderu, fiica dlui dr. Kalinderu, medic în București, își vor serba cununia duminică la 7/19 novembre în București. — Dl Petru Cristea din Găbud și dsoara Valeria Anghel din Lechințioara se vor cununa la 19 novembre n. în biserica gr. cat. din Lechințioara. — Dl Gavril Gherman, absolvent de teologie și învățator în Mohu, se va cununa tot acolo în 7/19 novembre cu dsoara Maria S. Piso. — Dl Nicolai M. Gheaja din Laslea mare și dsoara Eutimia A. Avram se vor cununa la 7/19 novembre în Bertan.

Știri personale. Dl N. Petra-Petrescu, cel mai vechiu funcționar al institutului „Albina”, a fost ales în ședința din sâmbăta trecută a direcțiunii, dirigent al filialei din Brașov. — Dl Ioan Beleş, deputat dietal, va fi numit, precum scriu ziarele maghiare, notar public în Arad. Astfel ambiți notari publici din Arad ar fi Români.

Regina României și prințul Carol. Regina României, care de câteva săptămâni, se află suferind, merge mai bine. Totuși își petrece toată ziua stând într'un fotoliu, în care este transportată chiar când trebuie să stea la masă. Medicii au interzis strict suveranei de a umbla în picioare. Cura aceasta, dic medicii, va trebui să dureze mai mult timp. — Starea sănătății principelui Carol este satisfăcătoare. Micul principe, de și se află în convalescență, stă mai mult în pat și se distrează cu diferite jucării.

Reuniunea femeilor române din Blaș ș-a ținut adunarea generală în 29 octombrie n. S'a constatat, că din venitele Reuniunii s'a volat, ca ajutoare elevelor de la școala de fete 330 fl. Fundațiunea „Ana Vlassa” are un capital de 229 fl. și din venitele lui de 13 fl. s'au cumpărat cărți și cele trebuincioase pentru lucrul de mână la elevele mai sărace. Fundațiunea „Leontina Negruțiu” dispune de un capital de 524 fl. 89 cr., venitul de 20 fl. 28 cr. s'a dat ca premii elevelor la sfârșitul anului. Proiectul de budget pe 1900 s'a stabilit cu 500 fl. venite și 300 fl. (ajutoare de fete) cheltueli. Noul comitet s'a ales pe viitorul period de trei ani astfel: Rosa Solomon, Elena Nestor, Aurelia Solomon, Corn. Deac, Maria Hossu, Amalia Grama, Matilda Nistor, Rosa Muntean, Otilia Negruțiu, Valeria Ulăcan, Maria Marin și Virginia Cheșan. Ca suplente: Livia Domșa, Elisa Bodocan, Aurelia Bariș, Cornelia Hodoș și Amalia Papiu. Bărbații de încredere: dr. Aug. Bunea, Ioan F. Negruțiu, A. C. Domșa și dr. V. Hossu.

Reuniunea femeilor române din Brașov se va întruni în adunare generală la 7/19 novembre în sala

cea mare din edificiul școalelor. La ordinea zilei va fi ordinul ministrului de interne în afacerea statutelor. Presidentă e dna Agnes Dușoiu, secretar dl Lazar Nastasi.

Asociațiunea din Sibiu. Despărțământul *Sătmar* a ținut adunarea sa generală în Săini la 16 novembre, sub presiul dlui George Șuta, paroc-protopop în Mofinul-mic. — Despărțământul *Abrud* s'a întrunit în adunare generală la Abrud în 13 novembre, sub presiul dlui dr. Basiliu Preda.

Un suvenir ministrului Baccelli. Dl V. A. Urechia va face prin subscriere publică un obiect de artă în bronz care va fi oferit dlui Baccelli, ministrul instrucțiunii al Italiei, care a salutat cu atâta căldură pe Români la Columna lui Traian. Acest obiect reprezintă p'o frumoasă țerancă română îmbrățișând pe o frumoasă țerancă italiană.

Serată literară cu dans în Cluș. Tinerimea română universitară din Cluș va aranjă la 23 novembre n. în sala Otelului Central o serată literară, urmată de dans. Ofertele marinimoase să se trimită la adresa dlui Lucian Borcea student în drept, Cluș strada Jókai nr. 9.

O «ilustrată» interesantă. În timpul de acum al corespondențelor ilustrate, cetitoarele noastre de sigur vor primi cu plăcere șcirea, că în editura „Tipografie” în Sibiu a apărut o frumoasă corespondență ilustrată, care înfășoșează un moment din serbarea ce au aranjat Români în luna trecută în Roma la Columna lui Traian. Momentul este acela când ministrul Baccelli a rostit discursul se, dicând: „Ve salut pe voi, o nevînșilor Români! Voi sunteți o pagină deschisă din marea carte a istoriei Romei”. Figurile sunt reușite și totul face o impresiune foarte plăcută. Sântem siguri, că în curând aceste ilustrate se vor respândi pretotindeni între Români.

Au murit: Generalul A. Berendei din armata română, fost ministru de resboi, iar în timpul din urmă comandant al cetății București, duminica trecută, la București, în etate de 61 ani trecuți; — *George Lecca*, oficer superior de cavalerie în rezervă al armatei române, tatăl poetului Haralamb G. Lecca, la București în sâmbăta trecută; — *Emil Bardoscy*, inspector regesc de matricule, în Lugos la 14 novembre; repozatul a făcut și cursul teologic (la Roma) și cel juridic (la Budapesta); — *Ioan Monda*, cantor al bisericeii gr. or. și proprietar în Borgo-Bistrița, părintele dlor Iacob Monda învățator pensionat, Simeon Monda protopresbiter gr. or., dr. Andrei Monda medic, la 13 novembre n. în etate de 87 ani.

Proprietar, redactor respunțător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)

Pentru toate cele

6

trageri ale loteriei de binefacere în folosul spitalului Societății clinice din Budapesta costă un los numai o coroană

Câștigul principal în valoare de 100.000 coroane, 5 à 20.000 cor. etc. etc. pe cari întreprinderea le respunțător detragând 20%.

Prima tragere nesmintit în 4 ianuarie.

Comande efectuează prompt: biroul de loterie al loteriei de binefacere Budapesta IV Kossuth Lajos utca 1.

În Oradea-mare: Kiss Dávid, trafică de specialități și Cassa de păstrare „N.-Varadi takarékpénztár”.

(1—7)